FESTIVALUL INTERNAȚIONAL AL MUZICII ȘI DANSULUI CONSTANȚA – Ediția XXXIV

(Loredana Baltazar, 3 septembrie 2008)

Într-o Românie cuprinsă de „febra" acută a manelizării în masă, invadată de foste glorii ale rockului, dar preluând și curente la modă în occidentul de multe ori debusolat în fața invaziei haotice de oferte subculturale, unul din orașele turistice autohtone cele mai căutate în sezonul estival – și nu numai – perseverează în dorința de a deveni, măcar o dată pe an, capitala națională a Muzicii și Dansului. Din nou sub egida Teatrului Național de Operă și Balet „Oleg Danovski", o suită amplă de manifestări a acoperit genuri și perimetre stilistice variate, în dorința de a satisface gusturile unui public cât mai diversificat a cărui trăsătură comună este, indubitabil, apropierea de marea muzică; alăturând operei baletul, muzicii de cameră pe cea vocal-simfonică dar și musicalul, festivalul a reconstituit – în imagini caleidoscopice – dinamica istoriei muzicii, insistând, cum era și firesc, asupra acelor perioade de grație care au dat naștere unor capodopere în aceste domenii.

Timp de aproape o lună, teatrul din Constanța a fost gazda unor realizări spectaculare de succes, incluzând titlurile unora din cele mai cunoscute și apreciate creații scenice precum operele Bal mascat și Aida de Verdi, Carmen de Bizet, Boema de Puccini, baletul Romeo și Julieta pe muzica lui Prokofiev, renumita cantată Carmina Burana de Carl Orff, dar și repere mai speciale, unicat – cazul premierei Lysistratei lui Gherase Dendrino – sau foarte rar audibile la noi în țară – opera Vocea umană de Poulenc (uzând, în prim plan, de vocea extrem de expresivă a Violetei Șahanova, solistă a Operei din Ruse) și moderna Poveste a soldatului de Stravinski (prezentată de către dirijorul bucureștean Ludovic Bacs în formula sa dramaturgică originală, de scurte tablouri camerale ce utilizează 7 instrumentiști și un narator); acestora li s-a adăugat spectacolul bucureștean al Teatrului Național de Operetă „Ion Dacian" intitulat Broadway, o gală de balet (alcătuită din sensibile secvențe coregrafice ce apelează la partituri celebre), un concert al celor mai merituoși studenți ai claselor de canto din cadrul Facultății de Arte a Universității constănțene „Ovidius" și, în încheiere, recitalul extraordinar al Cvartetului „Transilvan" (Gabriel Croitoru – vioara I, Nicușor Silaghi – vioara II, Marius Suărășan – violă, Vasile Jucan – violoncel), formație de mare valoare care a adus pe scena Muzeului de Artă opusuri „în dialog" aparținând lui W. A. Mozart (Divertimento în Re Major, KV 136, Cvartetul „disonanțelor") și Pascal Bentoiu (Cvartetul nr. 2, „al consonanțelor"). Cele 25 personalități invitate (enumerate în funcție de programarea cronologică a manifestărilor incluse în festival) – soliștii vocali Ana Maria Mirescu, Iordache Basalic, Valentin Racoveanu, Irina Ionescu, Paul Lăzărescu, Valentino Tiron, Toni Zidaru, Pompeiu Hărășteanu și Orest Pâslariu din București, Viorel Săplăcan, Marinela Marc, Carmen Gurban și Gheorghe Mogoșanu din Cluj, Maria Macsim Grierosu și Ciprian Marele din Iași, Gheorghe Țibrea din Sibiu, Liliana Lavric din Chișinău, Patrizio Ha din Coreea de Sud, actorul Miklos Bacs din Cluj, dirijorii Emil Maxim și Ludovic Bacs din București, balerinii Adina Tudor, Ovidiu Matei Iancu, Diana Ferencz și Traian Vlas din București – împreună cu grupul de coriști ai Filarmonicii „Moldova" din Iași, ansamblul Teatrului Național de Operetă „Ion Dacian" din București, „Studio Danubius" din Bulgaria, Baletul Israelian din Tel Aviv și, bineînțeles, cu soliștii Daniela Vlădescu, Răzvan Săraru, Ionuț Pascu, Stela Sârbu, Elena Rotari, Constantin Acsinte, Ioan Ardelean etc., dirijorii Radu Ciorei, Gheorghe Stanciu, Răsvan Cernat, balerinii Monica și Horațiu Cherecheș, Iulian Rădoi, Felicia Șerbănescu, Irina Ganea ș.a. precum și toți ceilalți artiști, membrii

ai trupei Teatrului Național de Operă și Balet „Oleg Danovski" din Constanța, au contribuit la reușita acestui complex de evenimente artistice, derulate în intervalul 9 mai – 4 iunie 2008.

Opera Boema, drumul de la firesc la emoția artistică

În arsenalul spectacolelor de succes ale festivalului, Boema a ocupat un loc aparte. După concertul de deschidere care a adus în fața publicului una din creațiile „de top" ale secolului XX: Carmina Burana, Bal mascat – a cărui premieră a avut loc în stagiunea 2002-2003 (în regia lui Carmen Dobrescu și scenografia lui Horia Popescu) și-a reconfirmat valoarea, menținându-și nealterată prospețimea și forța de expresie. Carmen, cea mai recentă premieră a Teatrului constănțean (decembrie 2007) a prilejuit tenorului Răzvan Săraru întâlnirea cu un personaj complex ca evoluție psihologică – Don Jose, tânăra și dotata regizoare Sandra Răsvana Cernat optând pentru o montare clasică ce reliefează subtil relația interumană generatoare a conflictului dintre personaje. Susținut de ansamblul Teatrului Național de Operetă „Ion Dacian" din București, „experimentul" Broadway a alăturat 7 regizori – figuri marcante ale universului teatral românesc (Alexandru Tocilescu, Ion Caramitru, Beatrice Rancea, Radu Afrim, Cornel Todea, Radu Alexandru Nica, Răzvan Ioan Dincă) – unor coregrafi cu nume la fel de marcante (Răzvan Mazilu, Mihai Babușka, Florin Fieroiu, Sergiu Anghel, Carmen Coțofană), aducând în fața publicului un colaj alcătuit din cele mai colorate partituri provenind din repertoriul musicalului american (Cabaret, Cats, Sunetul muzicii, Chicago, Fantoma de la operă etc.). Premiera Lysistratei lui Gherase Dendrino în regia lui Ștefan Neagrău, indubitabil o pată de culoare în peisajul încărcat al festivalului, a îndeplinit condițiile unui spectacol viu, antrenant, cu tentă parodică, dimensionat ca un arc peste timp cu trimiteri în zona satirei contemporane; regizorul a modernizat textul, a reorganizat numerele și a supravegheat minuțios, cu har – asistat de Sandra Răsvana Cernat – desfășurarea spectaculară, încredințată, în întregime, aparatului solistic, coral și orchestral constănțean condus de Radu Ciorei. În fine, reluarea Aidei (regia Eleonora Constantinova) a readus la viață extraordinara montare de acum 10 ani, la fel de apreciată de spectatori, rolul principal fiind unul din preferatele lui Carmen Gurban.

În acest context, beneficiind de o distribuție ale cărei capete de afiș s-au numit, din nou, Răzvan Săraru (Rodolfo) și Carmen Gurban (Mimi), singura operă pucciniană înscrisă în festival – Boema – s-a bucurat de o transpunere scenică din care n-au lipsit accentele parodice. Versiune de debut pentru Radu Ciorei (premiera – din 2002 – și spectacolele ulterioare fiind dirijate de Gheorghe Stanciu), acompaniamentul orchestral s-a constituit într-o voce distinctă, utilizată pentru a anticipa, sublinia ori rememora trăirile intense ale personajelor cu care făcea corp comun. Marcată de o longevitate de bun augur, montarea Boemei (regia Ognian Draganov, scenografia Boris Stoinov, costumele Tvetenka Stoinova) își atestă calitățile, cel mai important deziderat, nu ușor de realizat, fiind cel al sincronizării mișcărilor cu cadrul sonor, în spiritul interrelației text-muzică.

Deosebit de expresive în sine, captivând de la prima lectură / audiție, partiturile operelor pucciniene solicită o atenție aparte în transpunerea scenică ce ar trebui să coreleze dinamica volutelor sonore cu un angrenaj viabil de gesturi care să pună în valoare generozitatea suportului sensibil inițial. Din acest punct de vedere, bine instruită, echipa interpretativă a Boemei „și-a făcut datoria" cu succes. Mai mult decât atât, înțelegând creator necesitatea identificării cu fizionomia personajelor întruchipate, începând cu episodicii Benoit și Alcindoro (interpretați de Orest Pâslariu) și continuând, în ordinea inversă a ponderii intervențiilor solistice, cu Coline (Constantin Acsinte), Schaunard (Ciprian Marele), Musetta (Stela Sârbu), Marcello (Ioan Ardelean), Mimi

(Carmen Gurban) și Rodolfo (Răzvan Săraru), întreaga galerie a personajelor „boeme” sunt portretizate firesc, cu talent actoricesc și intensă implicare personală (exemplificând această afirmație, alături de expresivitatea particulară a deja celebrelor duete Rodolfo-Mimi, cu scena hazlie a „discuțiilor” dintre cei patru tineri și proprietarul Benoit, dintre Alcindoro și Musetta, ori, în ultimul tablou, cu jocul scenic – de un comic savuros – al lui Ioan Ardelean-Marcello, secondat de Rodolfo și „încurajat” de Schaunard și Coline, proiectându-și dansul, cu exuberanța tinereții, în peisajul unui salon imaginar). Răzvan Săraru înțelege să se implice total în descriptivitatea personajului său, impresionând prin forța trăirilor perfect compatibile unei opere de tip verist, în timp ce Carmen Gurban, cumulând și fizic toate atuurile personajului său, are suavitatea și prospețimea unei flori, sensibilitate, claritate în intenții, schițându-și personajul delicat, ca în peniță. Firescul și sinceritatea, promovate în relația de cuplu, se propagă și la nivel de ansamblu, protagoniștii adoptând ideea spectacolului de echipă, susținut fără cusur, care se joacă cu vizibilă plăcere.

Profesionalism și expresivitate: baletul Romeo și Julieta

Baletul Israelian este singura companie profesionistă din această țară care și-a propus să prezinte publicului marile realizări coregrafice clasice și neoclasice din repertoriul internațional. Pe parcursul celor peste patru decenii de activitate artistică, fondatoarea ansamblului și directorul său artistic, balerina și coregrafa Berta Yampolsky, a creat mai mult de 30 lucrări originale pentru această trupă de 55 persoane (compusă din dansatori israelieni ori de proveniență rusă stabiliți în Israel, cărora li s-au adăugat dansatori străini, selecționați special). În ideea – mărturisită – de a atrage și educa tânăra generație în spiritul cunoașterii și aprecierii atât a artei baletului clasic cât și a capodoperelor componistice ale tuturor timpurilor, Berta Yampolsky abordează o diversitate de stiluri, incluzând și montări clasice în spirit și literă (precum Frumoasa din pădurea adormită, Spărgătorul de nuci, Cenușăreasa, Romeo și Julieta).

Baletul în două acte Romeo și Julieta (producție reluată în 2007, după 16 ani de la premieră) aduce în scenă atmosfera plină de culoare a vechii Verone, cu piețele sale și somptuoasele palate, și, odată cu acestea, particularitățile expresive ale muzicii lui Serghei Prokofiev. Lidia Pinkus Gany este creatoarea strălucitoarelor costume de epocă dar și a ingenioaselor decoruri-picturi ce introduc spectatorul într-un spațiu tridimensional. Scenele de ansamblu (din Piață și din palat) reprezintă veritabile tablouri de expresie. În simbolica cromatică a rangurilor sociale domină roșul, culoarea pasiunii, a puternicelor arderi interioare, urmată de gri-negru și alb, îngemănare între puritate și moarte cu tenta premonitorie a deznodământului fatal. Impresionante mi s-au părut momentele de debut ale dramei coregrafice, în mod special acel duel lucrat extrem de realist, investit cu o consistență aparte a fiecărui gest ce se dorea modelat spre a reliefa emoțional mesajul pacifist al depunerii armelor și al metamorfozării vechii rivalități în prietenie. Creator de atmosferă, rafinamentul utilizării luminii, ca adjuvant esențial al decorului propriu-zis, a dat naștere unor cadre picturale ce par preluate din vechile ateliere ale maeștrilor de Ev Mediu; variațiile de luminozitate, diferit personalizată, marchează breșe între scene, evidențiază detalii de mișcare sau aureolează în special imagini ca cea din catedrală.

În privința aportului solistic, coregrafa Berta Yampolsky mărturisea că preferă ca vârsta protagoniștilor să corespundă cu cea a personajelor, alegând, în locul unor dansatori mai experimentați, tineri talentați cum sunt Shira Ezuz (Julieta), Lyudvik Ispiryan (Romeo) și Roman Khamitov (Mercutio). Mesageri ai inocenței și emoției adolescentine, ai sensibilității și poeziei în

stare pură, ai dinamismului specific vârstei, ei re-crează scenic, în prezentul secol XXI, vechea și tragica poveste de dragoste atât de iubită de public, valorificându-și din plin calitățile artistice native. Roman Khamitov este posesorul unor virtuți actoricești de excepție, strălucind și prin acuratețea tehnică și dezinvoltura fiecărui gest în parte, perfect sincronizat; Lyudvik Ispiryan emană farmec și sentimentalism juvenil, dar și o impunătoare forță expresivă (în scena în care are ca partener trupul lipsit de viață al Julietei); nu în cele din urmă, Shira Ezuz, imagine-simbol a purității și exuberanței unei vârste fără vârstă, dincolo de ușurința mișcării atent cizelate, beneficiază de o expresivitate particulară în exteriorizarea progresivă a trăirilor interioare, transmise empatic.

Mai presus, însă, de calitățile individuale și relieful prestațiilor celor trei soliști deja enumerați, cărora li s-au alăturat Giorgina Yaacobi (Doica), Alexander Utkin (Tybalt), Artur Avdalian (Preotul) ș.a., baletul Romeo și Julieta se afirmă, în primul rând, unitar, ca spectacol de echipă, un spectacol-reflecție asupra Dragostei și Morții, plasat într-un context socio-istoric bine definit.

Un nedisimulat „bravo” întregului ansamblu dăruit „scândurii” magice, de care este atât de atașat încât fiecare pas făcut este însăși expresia unei bucurii vizibile, bucuria metamorfozării actului artistic în scânteie de viață! Felicitări întregii echipe organizatorice a Festivalului Internațional al Muzicii și Dansului, în frunte cu directoarea Teatrului, soprana Daniela Vlădescu, „părinții” unei manifestări de asemenea amploare care a traversat cu succes cele peste trei decenii de la debut câștigând experiență și, mai important, PĂSTRÂNDU-ȘI CONTINUITATEA!